

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych P. M. i D. T.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. od wyroku
Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 lutego 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od skarżącej na rzecz pozwanego organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 23 lutego 2017 r. oddalił apelację G. Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością z siedzibą w C. (dalej jako: spółka G.) od wyroku Sądu
Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 22 marca 2016
r. oddalającego odwołania spółki G. od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w C.: z dnia 5 marca 2015 r. stwierdzającej, że
zainteresowany D. T. jako pracownik spółki G. nie podlega obowiązkowym

ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 13 lipca 2012 r. do 29 listopada 2014 r. oraz z dnia 25 marca 2015 r. stwierdzającej, że zainteresowany P. M. jako pracownik spółki G. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 14 czerwca 2013 r. do 21 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że zainteresowani, zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w P. S.A. z siedzibą w N., w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką G. świadczyli w istocie pracę „na rzecz” swojego pracodawcy (tj. P. S.A.) w rozumieniu art. 8 ust 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa systemowa). Obie Spółki podpisały umowę z dnia 2 marca 2006 r., której przedmiotem było świadczenie usług przez spółkę G. na rzecz P. S.A., polegających na wykonywaniu czynności związanych z obsługą linii technologicznych do produkcji szkła zespolonego w zakładzie P. S.A. W celu realizacji tej umowy zainteresowani zostali zatrudnieni przez spółkę G. w ramach umów zlecenia, ale w spornych okresach zainteresowani byli równocześnie zatrudnieni na podstawie umów o pracę przez P. S.A. Na gruncie takich ustaleń Sądy *meriti* uznały, że mimo zgłoszenia zainteresowanych do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego przez spółkę G. jako swoich pracowników, to według powołanego przepisu płatnikiem składek jest ich pracodawca P. S.A., na rzecz której wykonywali oni pracę w ramach umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią (spółką G.).

W skardze kasacyjnej spółka G. zarzuciła naruszenie: 1) art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 ustawy systemowej przez błędną wykładnię i przyjęcie, że płatnikiem składek jest macierzysty pracodawca pracownika wykonującego na zlecenie podmiotu trzeciego pracę na rzecz tego pracodawcy w sytuacji, gdy prawidłowa interpretacja tych przepisów prowadzi do wniosku, iż płatnikiem składek w tej sytuacji powinien być zleceniodawca, 2) art. 18 ust. 1a tej ustawy przez niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że przepis ten statuuje legitymacją dla pracodawcy do żądania od pracownika informacji między innymi o umowach zlecenia zawartych przez pracownika z podmiotami trzecimi, podczas gdy takie wnioski nie wynikają z tego przepisu nawet w sposób pośredni.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego: „czyim pracownikiem jest zleceniobiorca w świetle art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 ustawy systemowej - czy za płatnika-pracodawcę należy uznać zleceniodawcę czy macierzystego pracodawcę, z którym zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy”. Ponadto skarżąca wskazała na potrzebę wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, który w jej ocenie powinien być rozpatrywany łącznie z art. 4 ust. 2a tej ustawy, zgodnie z którym płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne jest pracodawca - w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład.

Wskazując na powyższe wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku wraz z poprzedzającym go wyrokiem Sądu pierwszej instancji i „uchylenie decyzji ZUS z dnia 5 marca 2015 r., nr (...)/2015 oraz decyzji ZUS z dnia 25 marca 2015 R. (...)/2015”, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz pozostawienie Sądowi, któremu sprawa zostanie przekazana, rozstrzygnięcia o kosztach za wszystkie instancje.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie nadawała się do przyjęcia jej do rozpoznania. Warunkiem skuteczności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, dotychczas nierozstrzygniętego w orzecznictwie lub wymagającego pogłębionej wykładni przepisów prawa. Takim zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami

prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, lecz także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przedstawienie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioszek o merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez sformułowanie problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wtedy Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” i to „istotnym” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307). Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecnictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351). Autor skargi nie tylko nie sformułował zagadnienia odpowiadającego takim wymaganiom, ale rozminął się z istotnymi i miarodajnymi ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku.

W treści skargi zasugerowano, że w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, który nakazuje dla potrzeb systemu ubezpieczeń społecznych traktować zleceniobiorcę jak pracownika, że „chodzi niewątpliwie o pracownika swojego zleceniodawcy”. Takie stanowisko jest sprzeczne z utrwaloną judykaturą, która wyjaśniła sformułowane w skardze zagadnienie prawne, co przyznał autor skargi kasacyjnej. Nie występuje także potrzeba wykładni powołanych w skardze przepisów, skoro były one już przedmiotem rozważań orzecznictwa. W tych kwestiach kasacyjnych należy zatem powtórzyć za Sądem drugiej instancji, że dyspozycje art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerzają pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych na dwie sytuacje. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie

jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która taką umowę zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Tak samo jest traktowane wykonywanie pracy na podstawie jednej z umów cywilnoprawnych przez osobę, która wprowadzi umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże nadal świadczy pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Cechą decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika swojego pracodawcy w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy - równocześnie świadczy nadal analogiczne prace na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z pracodawcą albo umowy zawartej przez pracodawcę z inną osobą (skarżącą). W każdej z takich sytuacji to pracodawca w wykonaniu zawartej cywilnoprawnej umowy zlecenia korzysta, tj. przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat świadczonej przez własnego pracownika. Dlatego w takiej „pracowniczej” kwalifikacji prawnej dla celów ubezpieczeń społecznych nie ma istotnego znaczenia to, czy praca wykonywana na podstawie umowy cywilnoprawnej miała cechy zatrudnienia pracowniczego. Ważne jest to, że beneficjentem pracy wykonywanej na podstawie umowy cywilnoprawnej był pracodawca. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, pracodawca jest płatnikiem składek nie tylko w stosunku do tych osób, które wykonują na jego rzecz pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło z nim zawartej, ale również w stosunku do osób wykonujących na jego rzecz pracę w ramach takich umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (por. wyroki z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727; uchwała z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46). Także przed wejściem w życie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, w judykaturze przyjmowano istnienie obowiązku takiego samego, tj. łącznego traktowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przychodów z umów o pracę jak i z dodatkowych umów cywilnoprawnych zawieranych przez pracodawców z własnymi pracownikami, jeśli w ramach stosunków

cywilnoprawnych pracownicy wykonywali - poza obowiązującym ich czasem pracy - te same obowiązki, które były objęte treścią stosunków pracy (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego: uchwała z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PZP 13/94, OSNAPiUS 2000 nr 3, poz. 39; wyrok z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 23; postanowienie z dnia 18 listopada 1997 r., II UKN 326/97, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 521).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 323/13 (OSNP 2015 nr 5, poz. 68), wyjaśnił, że użyty w art. 4 pkt 2a ustawy systemowej termin „pracodawca” należy pojmować w znaczeniu art. 3 k.p., uznającym za pracodawcę osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, nawet nieposiadającą osobowości prawnej, jeśli zatrudnia ona pracowników. Tak zdefiniowany pracodawca jest z mocy art. 4 pkt 2a ustawy systemowej płatnikiem składek za pracowników w rozumieniu tej regulacji, a zatem także za tych, o których stanowi art. 8 ust. 2a tej ustawy, tj. pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i równocześnie wykonujących na jego rzecz zatrudnienie w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią. Wymienione w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej umowy cywilnoprawne nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika ani nie powodują powstania zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a kreuje pojemne pojęcie pracownika dla potrzeb podlegania pracowniczemu tytułowi obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, którym jest nie tylko stosunek pracy łączący pracodawcę z pracownikiem, ale także stosunek cywilnoprawny łączący pracownika z pracodawcą lub z osobą trzecią przy wykonywaniu zatrudnienia na rzecz pracodawcy. Oznacza to, że zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, jeżeli praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, są w prawie i dla celów ubezpieczeń społecznych traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego pracownika z pracodawcą. W przypadku takich pracowników podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 4 pkt 9 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej), uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów

cywilnoprawnych (art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 tej ustawy), przeto obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do ZUS spoczywa na pracodawcy jako płatniku składek (art. 17 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 2a tej ustawy).

Należy też potwierdzić, że według utrwalonej judykatury nie można kwalifikować jako naruszenia konstytucyjnych gwarancji w zakresie ochrony danych osobowych czy obrazy dóbr osobistych pozyskiwanie wiedzy o okolicznościach wymaganych do weryfikacji założeń lub celów określonych w imperatywnych przepisach ustawy systemowej, w tym wymaganych do prawidłowego zastosowania jej art. 8a. Jeżeli pracodawca zawiera umowy cywilnoprawne z podmiotem trzecim i z góry zakłada lub godzi się, że dla realizacji nawiązanego stosunku cywilnoprawnego będą angażowani przede wszystkim pracownicy pracodawcy, to takie podmioty co najmniej *prima facie* działają w „zmowie” w celu obejścia imperatywnych przepisów prawa pracy o czasie pracy czy wynagrodzeniu za godziny nadliczbowe przez kontrahenta-pracodawcę. Oznacza to, że podmioty spornego złożonego w istocie rzeczy spornego stosunku cywilnoprawnego, które działają ze świadomością lub co najmniej „godzą się” na obejście lub nadużycie przepisów prawa pracy lub prawa ubezpieczeń społecznych, w żadnym razie nie mogą korzystać z prawa do „ukrywania” okoliczności istotnych i koniecznych dla zweryfikowania natury prawnej i celu spornego stosunku prawnego. Nie mogą też zasadnie powoływać się na konstytucyjne zasady państwa i prawa, z których powinni korzystać przede wszystkim podmioty przestrzegające i postępujące zgodnie z obowiązującym prawem, które zasługują na zaufanie według zasady uczciwej i legalnej z prawem wzajemności.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., o kosztach postępowania orzekając w zgodzie z art. 98 k.p.c.